

Bruxelles, 9.12.2013
C(2013) 9204 final

Hrvatska agencija za poštu i
elektroničke komunikacije
(HAKOM)

Ulica Roberta Frangeša Mihanovića
9, 10110 Zagreb, Hrvatska

Na znanje:
G. Dražen Lučić
Predsjednik Vijeća

Telefaks: + 385 (0)1 700 70 70

Poštovani gospodine Lučiću,

Predmet: Odluka Komisije o predmetu HR/2013/1529: Veleprodajni pristup mrežnoj infrastrukturi na fiksnoj lokaciji u Hrvatskoj – cijene izdvajanja lokalne petlje

Napomene u skladu s člankom 7. stavkom 3. Direktive 2002/21/EZ

I. POSTUPAK

Dana 7. studenoga 2013. Komisija je zaprimila obavijest hrvatskog nacionalnog regulatornog tijela, *Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije* (HAKOM)¹, u vezi s mjerama za nadzor cijena izdvajanja lokalne petlje na tržištu veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi na fiksnoj lokaciji² u Hrvatskoj.

Javna rasprava³ je održana od 26. srpnja 2013. do 16. rujna 2013.

HAKOM-u je 19. studenoga 2013. poslan zahtjev za informacije⁴, a odgovor je primljen 22. studenoga 2013.

U skladu s člankom 7. stavkom 3. Okvirne direktive, nacionalna regulatorna tijela, Tijelo europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC) i Komisija mogu dotičnom nacionalnom regulatornom tijelu iznijeti primjedbe o dostavljenom nacrtu mjera.

---

¹ U skladu s člankom 7. Direktive 2002/21/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Okvirna direktiva), SL L 108, 24.4.2002., str. 33., kako je izmijenjena Direktivom 2009/140/EZ, SL L 337, 18.12.2009., str. 37. i Uredbom (EZ) br. 544/2009, SL L 167, 29.6.2009., str. 12.

² Odgovara tržištu 4. u Preporuci Komisije 2007/879/EZ od 17. prosinca 2007. o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija koja podliježu prethodnoj (*ex ante*) regulaciji u skladu s Direktivom 2002/21/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Preporuka o mjerodavnim tržištima), SL L 344, 28.12.2007., str. 65.

³ U skladu s člankom 6. Okvirne direktive.

⁴ U skladu s člankom 5. stavkom 2. Okvirne direktive.

II. OPIS NACRTA MJERE

II.1. Pozadina

HAKOM je prethodno proveo analizu tržišta veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi na fiksnoj lokaciji u Hrvatskoj, a odluka je donesena 28. svibnja 2013. Ta odluka nije dostavljena i Komisija je nije ocijenila jer je Hrvatska pristupila Europskoj uniji 1. srpnja 2013. Stoga analiza tog tržišta nije predmet ove odluke.

Odlukom HAKOM-a iz svibnja 2013. određuje se da mjerodavno tržište uključuje pristup izdvojenoj lokalnoj petlji i potpetlji na bazi bakrene parice (LLU i SLU), pristup izdvojenoj lokalnoj petlji na bazi svjetlovodne niti i vlastitu opskrbu Hrvatskog telekoma (HT), operatera sa znatnom tržišnom snagom. Zemljopisnim tržištem smatra se nacionalno tržište. Odlukom iz svibnja 2013. HT-u su određene obveze u pogledu pristupa, nediskriminacije, transparentnosti, nadzora cijena, troškovnog računovodstva i računovodstvenog razdvajanja.

Nadalje, u svojem odgovoru na zahtjev Komisije za informacije HAKOM navodi da je maloprodajno tržište širokopojasnog pristupa na fiksnoj lokaciji u Hrvatskoj regulirano. Obveza nadzora cijena određena za ovo tržište uključuje zabranu sprječavanja ulaska na tržište ili ograničavanja tržišnog natjecanja određivanjem predatorskih cijena, zabranu neopravdanog povezivanja određenih vrsta usluga i zabranu davanja nedopuštene prednosti pojedinim krajnjim korisnicima. U tom pogledu operater sa znatnom tržišnom snagom (HT i Iskon, njegovo društvo-kći u stopostotnom vlasništvu) predlaže novu maloprodajnu cijenu i HAKOM-u dostavlja osnovne troškove najmanje 45 dana prije uvođenja nove ponude, čime se HAKOM-u omogućuje provedba testa istiskivanja marže i provjera pokrivaju li se troškovi predloženim cijenama. Ako HAKOM utvrdi istiskivanje marže, može se izjasniti protiv uvođenja ponude. Međutim, ako operater sa znatnom tržišnom snagom ipak odluči staviti određeni proizvod na tržište, HAKOM ima ovlast tu posebnu ponudu povući s tržišta.

II.2. Regulatorne mjere

U svojoj obavijesti HAKOM predlaže određivanje maksimalne mjesečne naknade za potpuno izdvojeni pristup lokalnoj petlji na bazi bakrene parice u iznosu od 57,30 HRK (7,50 EUR)⁵, uz uvjet da predložena naknada ne uzrokuje istiskivanje marže.

HAKOM koristi model dugoročnog prosjeka povećanih troškova odozdo prema gore plus dodatak (BU-LRAIC+) za izračun mjesečne naknade za LLU. Predloženi bakreni/svjetlovodni model odnosi se na dvije paralelne pristupne mreže⁶.

HAKOM je prvo izračunao prosječan trošak potpuno izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na bazi bakrene parice za čitavo područje Hrvatske, uključujući troškove (kapitalne, operativne i veleprodajne specifične troškove) hipotetskog operatera koji bi danas gradio bakrenu pristupnu mrežu, a mjesečna bi naknada iznosila 140,23 HRK (18,35 EUR). Međutim, s obzirom na malu vjerojatnost da bi učinkoviti operater gradio bakrenu

⁵ Konverzija iz hrvatske valute „hrvatska kuna” (HRK) provedena je u skladu s tečajem Europske središnje banke od 26. studenoga 2013.

⁶ U odgovoru na zahtjev Komisije za informacije HAKOM naglašava da su bile potrebne određene prilagodbe modela svjetlovodne pristupne mreže. Prije svega, postojeća područja svjetlovodnih razdjelnika utemeljena su na podacima koje je dostavio HT (za već postojeću FTTH mrežu), dok je HAKOM pretpostavio lokacije (i odgovarajuća područja) trenutačno nepostojećih svjetlovodnih razdjelnika. Nadalje, u područjima u kojima trenutačno ne postoje kanali, trošak kabelaške kanalizacije povećan je za dodatnu premiju rizika (3,63 %). Naposljetku, primijenjeni su 50 % niži operativni troškovi u usporedbi s bakrenom mrežom pod pretpostavkom da bi svjetlovodna pristupna mreža iziskivala niže troškove održavanja i popravka nedostataka.

pristupnu mrežu, HAKOM je izradio troškovni model za izgradnju svjetlovodne pristupne mreže za čitavo područje Hrvatske na temelju bakrenog/svjetlovodnog modela. Osim toga, HAKOM razlikuje dijelove Hrvatske u kojima postoji građevinska infrastruktura koja se može ponovno iskoristiti i dijelove u kojima je tek potrebno izgraditi kablsku kanalizaciju i provesti druge građevinske radove⁷. Za trošak građevinskih radova u područjima s postojećom kablskom kanalizacijom HAKOM je upotrijebio računovodstvene podatke HT-a⁸ utemeljene na tekućem troškovnom računovodstvu, ali je u obzir uzeo akumuliranu amortizaciju imovine⁹. Za područja bez kablске kanalizacije koja se može ponovno upotrijebiti, HAKOM je upotrijebio sadašnje troškove. HAKOM objašnjava da namjerava osigurati stabilnost cijena bakrene parice tako da se ukupni troškovi kablске kanalizacije rasporede na cjelokupnu bazu krajnjih korisnika kako bi se osiguralo da jedinični troškovi vezani uz kablsku kanalizaciju ne variraju znatno uslijed migracijskog procesa s bakrenog na svjetlovodni model u mreži operatera sa znatnom tržišnom snagom.

S obzirom na navedene izmjene, trošak potpuno izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na bazi bakrene parice za čitavo područje Hrvatske iznosi 127,09 HRK (16,63 EUR). Cijena je dodatno prilagođena jer u Hrvatskoj postoji mnogo lokacija na kojima nije fizički moguće ili gospodarski isplativo izdvojiti lokalnu petlju te HAKOM smatra opravdanim uzeti u obzir samo troškove koji se odnose na područja u kojima se danas upotrebljava ili će se sljedećih godina upotrijebiti LLU. Budući da je potonje teško predvidjeti, HAKOM je s jedne strane izračunao troškove LLU-a u područjima u kojima su tražitelji pristupa već prisutni na glavnim razdjelnicima (MDF), a s druge strane troškove LLU-a u područjima gdje dosad još ni jedan tražitelj pristupa nije izdvojio lokalnu petlju (na MDF-u nije prisutan ni jedan alternativni operater)¹⁰. HAKOM različito ponderira te troškove i polazi od pretpostavke da bi 95 % mjesečne naknade za LLU trebalo odražavati trošak izdvajanja u već izdvojenim područjima, a 5 % trošak izdvajanja u drugim područjima¹¹. Upotrebom ove metode HAKOM je dobio maksimalnu mjesečnu

---

⁷ HAKOM također navodi da su se, iako današnja pravila nalažu da se svi podzemni kabeli moraju smjestiti u kanale, u prošlosti u određenim područjima (većinom u ruralnim, ali ponegdje i u urbanim područjima) bakreni kabeli pristupne mreže polagali izravno u zemlju.

⁸ Vijek trajanja građevinske imovine (rovovi, kanali, okna i stupovi) u modelu HT-a „odozgo prema dolje” iznosi 30 godina, dok je HAKOM u svojem modelu prilagodio vijek trajanja imovine HT-a na 40 godina za rovove i kanale.

⁹ U odgovoru na zahtjev Komisije za informacije HAKOM objašnjava da je HT, koristeći model potpune raspodjele troškova „odozgo prema dolje”, ponovno procijenio trošak postojeće infrastrukture (uključujući rovove, kanale, komore i okna) kako bi dobio bruto trošak zamjene. Međutim, u postupku ponovne ocjene HT nije mogao dobiti tekući trošak svoje pristupne infrastrukture izravno iz svojih računovodstvenih podataka, pa je upotrijebio metodologiju uzorkovanja. HT je prikupio podatke i proveo stvarna mjerenja kako bi dobio sadašnje troškove izgradnje pristupne mreže koji su nakon toga ekstrapolirani na čitavu bakrenu pristupnu mrežu. Od 2013. HT će izračunavati tekuće troškove upotrebom metode indeksiranja (polazna točka su troškovi iz 2012. izračunani na prethodno opisan način).

¹⁰ HAKOM je objasnio da mrežna topologija u Hrvatskoj obično ne uključuje ulične ormariće. Od [...] postojećih MDF-ova, dosad je izdvojeno [...]. Trenutačno je izdvojeno 50,54 % svih aktivnih parica. HAKOM naglašava i činjenicu da 81 % MDF-ova ima manje od 900 aktivnih parica, a broj aktivnih parica na tim MDF-ovima čini samo trećinu ukupnog broja aktivnih parica. Danas je izdvojeno samo 2,5 % tih MDF-ova.

¹¹ U svojem odgovoru na zahtjev Komisije za informacije HAKOM objašnjava da je ova pretpostavka utemeljena na podacima (koje redovno dostavlja HT) o upotrebi LLU-a na posebnim lokacijama MDF-ova. HAKOM smatra da ovi podaci upućuju na to da operater obično izdvaja nove linije na već izdvojenim lokacijama MDF-ova (godišnje povećanje broja novo izdvojenih lokacija MDF-ova manje je od 5 %).

naknadu u iznosu od 57,30 HRK (7,50 EUR).

Prema prijedlogu HAKOM-a maksimalna veleprodajna mjesečna naknada bit će i dalje podložna testu istiskivanja marže. HAKOM takav test smatra nužnim s obzirom na razliku između sadašnje veleprodajne mjesečne naknade (43,61 HRK, (5,70 EUR), utemeljeno na modelu potpune raspodjele troškova uz upotrebu povijesnog troškovnog računovodstva) i nove predložene maksimalne naknade. Stoga bi HT, u slučaju da nakon donošenja ove odluke odluči promijeniti svoju sadašnju veleprodajnu mjesečnu naknadu za LLU, morao dostaviti sve potrebne podatke kako bi HAKOM mogao provesti test istiskivanja marže¹², zajedno sa zahtjevom za izmjenu ponude za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji (RUO). Ako se utvrdi istiskivanje marže, a HT nije spreman u skladu s time izmijeniti svoje maloprodajne cijene, HAKOM će odbiti zahtjev HT-a za izmjenu RUO-a. Ako je HT voljan promijeniti svoje maloprodajne cijene i/ili HAKOM ne utvrdi istiskivanje marže, državno regulatorno tijelo izdat će odluku o utvrđivanju mjesečne naknade za LLU i navesti kada ona stupa na snagu.

III. PRIMJEDBE

Komisija je ispitala obavijest i dodatne informacije koje je dostavio HAKOM te iznosi sljedeće primjedbe:¹³

Potrebno je pravodobno preispitati maloprodajno i veleprodajno tržište širokopojasnog pristupa

Komisija pozdravlja odluku HAKOM-a da primijeni troškovni model u skladu s Preporukom Komisije o troškovnim metodologijama i nediskriminaciji¹⁴ i uvede model BU-LRIC+. Komisija posebno pozdravlja predloženu procjenu građevinske imovine. Komisija smatra da će se odabranom troškovnom metodologijom poslati prava poruka za učinkovito ulaganje i izgradnju mreže na dobrobit korisnika.

S obzirom na to da bi odgovarajuća regulacija veleprodaje obično trebala biti dovoljna za osiguranje učinkovitog tržišnog natjecanja na maloprodajnoj razini, Komisija napominje da je maloprodajno tržište širokopojasnog pristupa u Hrvatskoj trenutačno još uvijek regulirano.

Stoga Komisija naglašava važnost obavijesti o sljedećoj potpunoj analizi tržišta 4.

---

¹² Kako je naveo u odgovoru na zahtjev Komisije za informacije, HAKOM namjerava do drugog tromjesečja 2014. preispitati svoju metodologiju testa istiskivanja marže. HAKOM trenutačno provodi test istiskivanja marže za sve maloprodajne proizvode koji uključuju pristup nepokretnoj mreži, bez obzira na to je li riječ o samostalnim ili vezanim proizvodima. Relevantni maloprodajni troškovi koji se uzimaju u obzir jesu maloprodajni troškovi specifični za proizvod, troškovi izdavanja računa, stavljanja na tržište, odnosa s potrošačima, prodaje i opći maloprodajni troškovi. Navedeni maloprodajni troškovi dobiveni su iz regulatornih financijskih izvještaja HT-a i Iskona. U pogledu relevantnih veleprodajnih troškova, osim naknada utvrđenih u RUO-u, HAKOM u obzir uzima i troškove povezane s mrežom koji nisu pokriveni veleprodajnim naknadama, ali nastaju pri ponudi maloprodajnih usluga (npr. troškovi IP mreže, platformi za usluge internetske televizije (IPTV) i internetskih poveznica). Odgovarajuće vremensko razdoblje za povrat svih nastalih troškova (uključujući sve popuste) jest 36 mjeseci. HAKOM trenutačno koristi jednako učinkovit standard za operatere, ali će u svojem predstojećem preispitivanju metodologije istiskivanja marže razmotriti upotrebu razumno učinkovitog standarda za operatere.

¹³ U skladu s člankom 7. stavkom 3. Okvirne direktive.

¹⁴ Preporuka Komisije od 11. rujna 2013. o obvezama dosljedne nediskriminacije i troškovnim metodologijama u cilju promicanja tržišnog natjecanja i poboljšanja ulagačkog okruženja u području širokopojasnog pristupa, C(2013) 5761, SL L 251, 21.9.2013., str.13.

i 5. uz pravodobnu analizu maloprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa, kako bi se procijenilo je li regulacija maloprodajnog tržišta doista potrebna.

U skladu s člankom 7. stavkom 7. Okvirne direktive HAKOM mora u najvećoj mogućoj mjeri uzeti u obzir napomene nacionalnih regulatornih tijela, BEREC-a i Komisije te u skladu s time može donijeti nacrt mjera, a u tom ga je slučaju dužan dostaviti Komisiji.

Stavom Komisije u pogledu ove obavijesti ne dovodi se u pitanje bilo koji stav koji ona može donijeti u vezi s drugim prijavljenim nacrtima mjera.

U skladu s točkom 15. Preporuke 2008/850/EZ¹⁵ Komisija će ovaj dokument objaviti na svojem *web*-mjestu. Komisija informacije sadržane u ovom dokumentu ne smatra povjerljivima. Pozivamo Vas da¹⁶ u roku od tri radna dana od primitka obavijestite Komisiju smatrate li da, na temelju propisa EU-a i nacionalnih propisa o poslovnoj povjerljivosti, ovaj dokument sadržava povjerljive informacije za koje želite da se izbrišu prije objavljivanja¹⁷. Potrebno je navesti razloge takvog zahtjeva.

S poštovanjem,
za Komisiju,
Robert Madelin
Glavni direktor

OVJERENI PRIMJERAK
Za Glavnu tajnicu,

Jordi AYET PUIGARNAU
Direktor Ureda Glavnog tajništva
EUROPSKA KOMISIJA

---

¹⁵ Preporuka Komisije 2008/850/EZ od 15. listopada 2008. o obavijestima, rokovima i savjetovanjima predviđenima u članku 7. Direktive 2002/21/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge, SL L 301, 12.11.2008., str. 23.

¹⁶ Vaš je zahtjev potrebno poslati porukom elektronske pošte na sljedeću adresu: CNECT-ARTICLE7@ec.europa.eu ili telefaksom na broj: +32 2 298 87 82.

¹⁷ Komisija može obavijestiti javnost o rezultatima svoje ocjene prije isteka navedenog trodnevnog razdoblja.